

DORKA könyve

BARACK

Akkor, amikor apa halála után minden áldott vasárnap fel kellett mennünk anyához ebédelni Szerrel, miközben rajta látszott, hogy hamarosan szakít Barttal, a fiúval, akivel akkor együtt élt, én meg kivontam lassan magam Péter karja alól, mintha apa halálával törvényszerűen nekünk is egyedül kellene maradnunk, mint anyának, mert a nők egyszerre is véreznek, és egyszerre is gyászolnak egy családban, sokszor elgondolkoztam azon, hogy érdemes-e nekik elmondanom magamról az igazat egyszer, vagy hadd higgyék továbbra is, amit látnak belőlem, hiszen minden történet annyiféleképpen létezik, ahányan elmesélik. Talán én is annyiféle vagyok, ahányan elmesélnék.

Miért ne lehetnék én az a Dork is, akit Szer lerajzolt olyan sokszor, amikor modellt ültem neki? Világoszürke papírra, fehér krétákkal kente fel az arcomat, csak a szememet maszatolta oda feketével, máskor azt mondta, Botticelli rajzolt olyan nőket, mint amilyen én vagyok.

Ha játszottunk, ő volt a Nap, én a Hold, az ő vára a sárgabarackfa volt a pécsi kertben, ahol a nyarakat töltöttük nagyanyánál, az enyém az őszibarack, ő vérezett, fájt és piszkos lett a csatában, rólam viszont lepattantak a barackmag-lövedékek, legfeljebb a helyük kékült be, mint később a férfiak marka nyomán a combom vagy a fenekem, és Szerke, aki pedig sebes volt, nem egyszer még az arcán is, bűnbánóan hozta rám a borogatást délutánonként, amikor nagyanya berendelt a kertből, mondván, hogy le kell pihenni.

Szer nem bírta a siesta idejét. Alighogy nagyanya betette maga után a szobája ajtaját, és nyekkent a dereka alatt az ágy, már ki is szökött, vissza a kertbe, vagy a padlásra, más-kor a pincébe a régi bútorok, újságok és limlomok közé.

Őt verték, anya és nagyanya is. Engem nem, és egy idő után tudtam, hogy ezek a kreol nők nem bírják megütni a fehér arcomat, és az összes pofont, amit Eszter kap, igazából el kellene osztanunk.

Ő mégsem tudott bántani. Nem akart visszaadni semmit, túrte némán, ami kettőnknek jár, összeszorított szájjal, és utána, ha tehetett, a kertbe ment. Ha Budán voltunk, a diófájához, annak az ölébe ült, ha Pécsen, akkor a barackfája törzsét ölelte át, és amikor megálltam előtte, köpött.

– Nem érdekelnek – sziszegte és a ház felé biccentett a fejével, ahol anya vagy nagymama csinálta tovább a dolgát, mintha a verés olyan lenne, mint a főzés vagy a portörletés: házimunka vagy kötelesség.

Sokszor megkérdeztem tőle, hogy fáj-e neki, ha ütök, de amikor azt kértem, adja vissza nekem, rázta a fejét.

– Azért jövök a fához, hogy ne kelljen visszaadni senkinek – mondta, és este ugyanúgy felmászott a kerítésoszlopra vagy a sufni tetejére, mint délután, pedig azért kapott.

Néha azt gondoltam, nem is engem szeret, hanem azt, hogy szép vagyok. Sokszor rajtakaptam gyerekkorunkban, hogy bámul. Figyelte a mozdulataimat, azt, ahogy a cipőmben bújok, máskor azt, ahogy kezet mosok. Olykor fejből lerajzolta a kezemet vagy a füleimet vagy az orromat.

A Botticelli-albummal Szerke néhányszor együtt aludt kisgyerekkorában, úgy szorította magához, mint más gyerek a játékmackóját, és hallottam, hogy este apa suttogva kiabált anyával, hogy el kellene vinni pszichológushoz, mert ez nem normális, mire anya visszakiabált, hogy apa a nem normális, Szerke pedig tudja, hogy mi a szép, és azt, hogy „szép”, anya olyan hangsúllyal kiabálta, mintha apa el akarná venni tőle is a család múltját, Olaszországot vagy legalábbis Firenzét, vagy Botticellit, vagy az albumokat, amelyeket anya úgy hordott haza a munkahelyéről, az antikváriumból, mint ahogy a húsgyár dolgozói a szalámit, a textilgyár dolgozói meg az anyagot, mivel akkor még szocializmus volt.

Akkor még minden koszos volt és büdös, egész Pécs ragadt, de ragadt már a vonat is, amelynek fülkéjében csak apa körül volt egy sávban tisztaság.

– Ül le – szólt rá tízpercenként Szerkére, automatikusan az újságja fölül, mintha felhúzták volna, de Szerke állandóan felugrált, aztán, amikor apa rászólt, visszarogyott, mintha elájulna. Dombóvárig ezt játszották, végül kénytelen voltam belerúgni Szerkebe, amikor nyolcadszor jött vissza a folyosóról. Addigra tiszta mocsok volt még az arca is, fekete sávok húzódtak keresztbe az orrán, és fekete volt a keze is, de apa az ilyesmit nem vette észre. Valahol Pécs előtt tíz perccel, mint azok, akik sokat utaznak egy vonalon, és belső órájuk van, összehajította az újságját, és levette a bőrdöndőt.

– Ül le – mondta Szerke, aki felpattant, majd visszarogyott, és ahogy felnéztem apára, aki a felettünk lévő kalaptartóba kapaszkodott, láttam, hogy a borosta kék árnyéka már ott van az arcán, a szemé alatti ívek pedig sötétszürkék, talán az állandó fordítástól vagy a cigarettától. Apa gyűrött volt, elegáns, és fáradt ahhoz, hogy Szerke apja legyen.

– Hagyd békén – kértem annyiszor Szerket akkoriban, aztán később is –, de ő állandóan apa után járt, bement, ha apa fordított, szavakat kérdezett, berohangált a rajzaival, aztán eltépte a kiflijét reggel, hogy a felét neki adja, mintha nem rakta volna tele nagymama a kenyeres kosarat, vacsoránál teletöltötte apa poharát borral, és ha tehette, horvátul válaszolt neki, mert ez volt az egyetlen dolog, amitől apa néha elmosolyodott, de aztán, ahogy Szerke odaállt elé, maga se tudja, mire várva, legfeljebb a vállát veregette meg.

Én nem szerettem Pécsset. Attól a nyártól fogva meg különösen nem, hiszen olyan pokoli volt a meleg, hogy mire apával az állomástól a házig értünk, ömlött rólunk a víz. Akkor még nyitva volt a kapu, Szerke mégis a kerítésen mászott át, ahogy szokott, és rohant a barackfájához, odanyomta az arcát a kemény lapocskákból álló vastag barna törzséhez, aztán átölelte, talán még beszélt is vele, de a fák közé húzott kötelekre terített lepedők eltakarták.

Amikor előjött, ragyogott. Behajolt a kerti csap alá egy paradicsommal, amit útközben szakított, és ahogy beleharapott a forró zöldségbe, a leve végigfolyt az állán, le a könyökén, ahonnan csöpögni kezdett, mintha a vére folyna.

Otthagytam. A ház elviselhető volt, mert nagymama már reggel lehúzta a vitorlavászonból készült redőnyöket és kinyitotta az összes ablakot, hogy legyen levegő, a veranda üvegei mégis izzottak, és langyos volt a fehér-bordó kőpadló a lábam alatt, a hátamba nyomódó, szúette, kopott festékű zöld ajtófélfá faja pedig melegített. Apa mégis a verandán ült le, kinyújtott lábbal a nagy karosszékekben. Nagymama a keze ügyébe tette a törökösen főzött kávé, és elnéztem apám fiatal arcát, a szája körül a borosta kékesfekete árnyékával, a hollófekete, sűrű hajával, és hogy a bőre és a szája vértelen, vékony és hideg; apa fekete-fehér volt és keskeny, szomorú és okos.

Ő nem izzadt sohasem, talán ezt hozta délről, onnan messze Pulából, ahonnan a pécsi nagymama nagypapja és nagymama Zágrába vándorolt, nem izzadt, nem kiabált, nem mosolygott és nem ért hozzánk szinte soha, csak agya volt és szemüvege, és ahogy néztem az arcát a cigaretta füstjén át, az ajtófélfával a hátamban, hirtelen eszembe jutott, hogy talán apán is van egy pont valahol, amit, ha megérintek, sírni vagy mosolyogni kezd, felpofoz vagy rám kiabál, esetleg megsimogatja Sztter arcát, de nem tudtam ezen túl sokáig gondolkodni, mert Sztter feltrappolt a lépcsőn, és letett apa elé két tökéletes marelicát: az egyiknek a héja rózsás volt, szinte kicsattant már, és hallottam, ahogy forr a belseje, mint nagymama tűzhelyén arrébb a lekvár, a másik gyöngye narancs színű volt, mégis puha, ovális és szép formájú. Néztem Sztterke tenyerén a két gyümölcsöt, és tudtam, miért hozta apának, és szoritottam a hátam mögött az ajtófélfát, hogy apa a rózsásat vegye el, de apa a gyöngye, ovális barack után nyúlt, és ahogy szétválasztotta kétfelé, aztán beleharapott az egyik felébe, Sztter állt ott, mintha arra várna, apa kéri-e a másikat is.

– Mosd meg a kezed – mondta apa neki halkán, és Sztter a rózsás barackkal bevonult, aztán jött is ki nagymamába kapaszkodva, egy hét múlva meg, amikor Berko megérkezett Zágrából, szemenként hozta fel neki a barackot, csak a rózsásból, és Berko a vállán vitte körbe a kertben.

Azon a nyáron, azt hittük, sohasem lesz eső, egy este nagymama mégis többször kiment, hogy megnézze a rezdületlen eget, amely liláskék volt a kert felett. A virágok és a gyümölcsfák verandára beúszó szaga, az volt más, mint szokott: erős és fojtó. Addigra apa már rég elutazott, elment anyához a kilencedikre, hogy elkezdjék megölni egymást, Berko meg visszament Zágrába, csak mi hárman ültünk dédanya asztalánál a verandán a nyitott ablakok előtt, és Sztter szétkenete a szúnyogokat a háló belsején. Amióta nagypapa meghalt, és nem volt, aki megjavítsa a kereteket, mindig bejöttek a bogarak.

– Jég lesz – mondta nagymama váratlanul, és kinézett a lila égre. Olyan szárazság volt napok óta, hogy porzott a kőút a lábunk nyomán, ha hátra mentünk a gazosba, és a ruhákból húsz perc alatt száradt ki a víz, a csap környékén meg felhőkben dongtak a darazsak. Dél után nem sokkal kimentünk Sztterrel, hátra a barackfájához, és ahogy álltunk a kert végében, hirtelen elvakított a fény. Olyan volt, mintha kiégne az agyam, és belém ömlene az a folyós, fehér fény. Láttam, ahogy a szomszéd ház kitárt ablakai nagy, kitárt szárnyú madarakká válnak a párkánytól való elrugaskodás pillanatában, hogy felszálljanak az ég felé, a nap szétfolyik a kertben, láttam, ahogy a növények indái összefonódnak a napdarabokkal, rátekerednek a fényfoltokra, mintha karral és lábbal kapaszkodnának beléjük, láttam a gyökerek útját a föld alatt és a kert alatt végighúzódó vízerecskét, amely délnek tart, láttam Szttert, ahogy a barna bőre átragyog, mintha belülről világítana, láttam, ahogy nézi a barackmagot a napon, aztán a szájához emeli, és megérinti a nyelvvel azokat a redőket, míg a fa törzsén végigmászik egy darázs és tompa ütődéssel a földnek lotytan egy gyümölcs a kerítés felőli oldalon, láttam a kerítésrács csillanását és akkor szétnyílt az ég a fejem felett, és megjelent rajta egyetlen fekete pont. Akkor a szememre szoritottam a kezem, mert féltem, hogy megvakulok. Hallottam magam mellett Szttert, ahogy zilál, végül, amikor levettem a kezem a szememről, láttam, ahogy a ruhákra mutat, amelyek már merevre száradtak a napon.

– Nézd – mondta, és előre lépett, aztán leszakított kettőt a paradicsomokból, és az egyiket felém dobta. Belevájtam a fogamat, lyukat csináltam rá, úgy szívtam ki a vörös levét a fehér fényben állva, ugyanazzal a mozdulattal, mint Sztter, és a fekete pont akkor eltűnt az égről, a szomszéd ház kitárt szárnyú ablaka madárból ablakká vált újra, a növények levelei, indái és ágacskái a földre simultak újra, Sztter eldobta a barackmagot, és a darázs elszállt. Amikor beszaladtunk a házba, nagymama a konyhaajtóban állt.

– Ne menjetek ki többet délután – mondta nagyon halkán, aztán végigmért minket, és azt mondta, én leszek a szebb, Sztter meg a csinosabb, és láttam, hogy Szttert nézi inkább, aztán elfordul, mint aki akar még valamit mondani, de meggondolja. A fekete pontra gondoltam, amely a fehér fényben megjelent, aztán arra, hogy ha Sztter nincs ott, és nem dobja oda a paradicsomot, lehet, hogy tényleg megvakulok, és hogy jó, hogy Sztter ilyen jóban van a kerttel, mert végül is a kert mentett meg minket, mintha ránk zárná a karját, ahogy anya szokta, amíg kicsik voltunk.

Alighogy nagyanya megjósolta a vihart, megmozdult a levegő, és valami szél leborított a párkányról egy három napja ott felejtett bóróspoharat, aztán, ahogy a szilánkok közt szétfolyt a vörösbőr maradéka, nagyanya felállt.

– Ebből se lesz ecet – mondta, és elkezdte becsukni a spalettákat a verandán, de akkor már rohantunk Szerrel a piros szoba felé, hogy elkapjuk a függönyt, amelyet a plafonig fűjt a feltámadt szél, és az első villám fényénél megláttam Szer öreg arcát, amilyen majd öregem lesz; szép volt és indián, olasz vagy horvát, kínai, esetleg japán, és láttam az ablaktáblában magam fehér csecsemőként, aztán ahogy behúztuk végre a spalettát, és Szerke ráfordította a riglit, észrevettük, hogy mindketten csurom vizesek vagyunk, és a padlón is áll a víz.

– Megvagytok? – kiabálta valahonnan kintről nagyanya, aztán lezuhant vagy eldőlt valami.

– Dédanya – mondta Szer, akinek a fejéből nem lehetett kiverni, hogy a halott dédanyánk járkal a kertben és a házban éjszaka, és abban a pillanatban hatalmasat dördült az ég, aztán vaksötét lett a házban.

– Ne féljete! – mondta nagyanya valahonnan közelről, de ahogy Szerbe kapaszkodtam, éreztem, hogy majd kiszakad a szíve, végül nagyanya meggyújtotta valahogy a gyertyát, amit az asztalra tett.

– Ne féljete! – mondta nagyanya még egyszer, és ahogy közelebb lépett, láttam a gyertyafényben Szer rémült arcát, aztán, ahogy összeszorítja a száját dacosan.

Legfeljebb egy órát, ha esett. Jég nem volt, a barackfa környéke reggel mégis tele volt levert gyümölcscsel, és Szerrel sorba raktuk a kőjárdán őket, hogy kimenjen belőlük a víz, mielőtt felvisszük a lekvárba.

– Nézd – mutatta Szer, és guggolva egy repedt gyümölcs fölé hajolt, amelybe épp bele-mászott a darázs, én meg arra gondoltam, hogy valami történt az éjjel, amiről nem tudunk.

BUDA

Ültem nagyanya ölében, és bár hallottam én a hangokat, az nem érdekelt. Hanem, hogy ha nyolcas csoportokba rendezem a billentyűket, akkor a nyolcadik hang az elsővel azonos, így keletkezik egy rés a következő nyolcas sor előtt, de voltaképp mégsem, mert ott újra indul az egész. Amikor nagyanyát elkezdtem faggatni, azt mondta, erről nem tud semmit sem. Ő csak a hangokat hallja, nem szokott számolni közben, és akkor eszembe jutott, hogy befogom a szemét, hogy játssza el az *Esőcsepp prelűdöt* így. Talán még szebben játszott, mint máskor, közben mesélni kezdte, hogy a nővére egyszer leoltotta a villanyt egy Beethoven-darab közepén, amikor társaság volt náluk, még a háború előtt. Nagyanyának és nagyapának a dolgok vagy a háború előtt voltak, vagy után, így esett szét az életük két részre, és a két rész közötti hat év úgy húzódott keresztül az időn, mint egy sebhely, amely sohasem gyógyul be már.

– És mi lett? – kérdezte Szerke, aki közben bejött észrevétlenül, és leguggolt a nagy sárga kályha előtt, hogy melegítse a hátát.

– Leégett, mert tudtam fejből az egészet – mondta nagyanya, aki néha furcsa szavakat használt, amelyek nem voltak neki valók, és Szerke felkacagott.

– Leégett? – kérdezte, aztán hirtelen szomorú lett. Álltam nagyanya háta mögött a kissámlin, erősen fogtam a szemét a két kezemmel, összeszorított ujjakkal, és éreztem, ahogy lüktet a szíve, aztán hogy mozognak a szemgolyói az ujjam alatt, mintha magában olvasná a kottát, végül az ujjaimon át, nagyanya csukott szemén át elkezdtek belém folyni a hangok, aztán vissza, nagyanyába a másik kezemen át. Akkor én is becsuktam a szemem, de így is csak azt láttam, hogy hányadik hang szólal meg a nyolcból, miközben betöltötte az orromat a levendula meg a gyöngyvirág illata, ami a ruhájából áradt. Hirtelen kinyitottam a szemem, és láttam, hogy a nyaka fehérebb, mint a gyöngyvirág, amit visel. Február volt, talán.

– Még egyet? – kérdezte azon a puha hangon, ahogy akkor beszél, ha a zongoránál ül, és mondtam neki, hogy akkor most azt a Beethovent, amit akkor játszott, amikor Róza leoltotta a villanyt harmincnyolcban. Számoltam a hangokat.

– Az ezelőttit még egyszer – kotyogta bele szinte az utolsó hangba Sztter, és nagyanya belekezdett megint a Chopinba, amit azon a délutánon Sztterke még nyolcszor játszatott el, végül hagyta nagyanyát, és odaültem Sztter mellé a padlóra a nagy kályha elé a sarkamra én is, nézni Sztter arcát, amelyről leolvashattam volna a kottát, úgy változott hangról hangra, aztán figyeltem a hármasszótlablak előtt a jegenyét és a sarokban nagyapa íróasztalát. Csönd volt a lakásban, mint minden délután, amikor nagyanyával hazajöttünk az iskolából, jó csönd, amelyben Sztter mindig elbújt valahová, amíg nagyanya engem tanított. A legtöbbször a sötét hallban akadtam rá zongorázás után: néha kimeredt szemmel nézte a tálalószekrény oldalának indáit, máskor a kályha vasajtáját búvólte, vagy épp a nagy ebédlőasztal földig érő terítője alól mászott elő.

– Ha becsukom a szemem, tudom, hogy mi volt – mondta egyszer, és elkezdte mesélni azt, hogy Giuseppe Grasselly hogy jött be szekéren Magyarországra, és hogy hozta magával a feleségét, aki megszülte dédanyát, aztán meghalt.

– Véresre köpködte a paplanját kínjában – mondta Sztterke, aztán kilopta a nagy dobozt a könyvespolc aljából, és a földig lógó terítő alatt megmutatta dédanya korcsolyás képét. Dédanya, aki anya nélkül nőtt fel, és csak az iskolában tanult meg magyarul, ott állt a jégen, annyi idősen, mint mi, és a hétéves Sztter, akinek hiányzott a két első foga, épp úgy nézett ki, mint a képen dédanya, még a két copfja is ugyanúgy esett előre, és a száját is ugyanazzal a mozdulattal szívtá be, mint nagyapa anyja ezerkilencszázban Szegeden.

– Emlékszem rá, hogy aznap, amikor a jégről hazament, csokoládét ivott – mondta Sztter komolyan a terítő alatt, de ahogy meghallotta, hogy nagyapa hazajött, beseperte a régi bonbonos dobozba a képeket, és rácsukta a fedeleit, aztán ahogy nagyapa átjött a hallon, ő kislisszant a másik ajtón és bedugta a dobozt a helyére. Nagyapa, amikor Sztter elkezdett beszélni ükanya véres paplanjáról, és arról, hogy dédanya balkezes volt, megtiltotta neki, hogy nézegesse a képeket, talán azért, mert ükanya tényleg tébécében halt meg és dédanya balkezes volt, csak épp ezt senki nem mondta el Sztterkének. Tudta.

Ha Sztter mellettem volt, nem voltam egyedül, pedig ahogy én nem tudtam utána menni a színek közé vagy a család múltjába, ő úgy nem tudott velem jönni a számok vagy a hangok közé. Ami neki kék volt, az nekem egy, ami neki acélszürke, az nekem C-moll, ami neki forró, az nekem fényes, mégis tudtunk egymással beszélni, főleg, amikor kitaláltuk azt, hogy a szavak nem elég pontosak, és elkezdtük használni a kezünket. Már nem tudom, melyikünk találta ki a kéznyelvet, de korán lehetett, mert azon a délutánon, amikor nagyanya Chopint játszott csukott szemmel, már mutattam Sztternek, hogy tényleg nem csal, levettem az ujjaimat a szemérről, és végigsimítva a tenyeremet a másikkal, jeleztem, hogy tiszta, és Sztter a homlokára bökött, ami jelenthette, hogy tudom, de azt is, hogy hülye.

Ahogy nőttünk, a jeleink is nőtték velünk, míg tizennégy éves korunkra annyira kifinomítottuk őket, hogy akik velünk voltak, azok nem igazán láthattak semmit abból, hogy beszélgetünk, legfeljebb, hogy Sztter hátradobja a mindig előrehulló, vastag, tömött copfját, amihez nyolcéves korától ragaszkodott, hiába kérte anya, hogy hadd vágja le a haját, hogy ne kelljen minden reggel megfésülnie, aztán végigsimít a szemöldökén, én meg a szám szélén húzom végig a kezem, aztán behajlítom a jobb kezem négy ujját a combomon tartva, mintha zavaromban a szoknyám húzgalnám. Ez azt jelentette: meglátott valakit a társaságból, akit eddig nem vett észre, de mégis érdekesnek tűnik, én meg azt válaszoltam neki, hogy mondd, ki az, és a ki azt a kérdőjelbe hajlított tenyerem és négy ujjam jelentette. Akkor ő ránézett mondjuk anya kollégájára, aki egész este nem szólt egy szót sem, csak a sarokban ült, és a csöndes férfi öt perc múlva már jött is ki utánunk a konyhába, aztán a hűtőnek támaszkodva rám nézett.

– Te vagy a matematikus, ugye? – kérdezte, aztán Sztter felé fordult:

– Te meg a festő.

Sztter jelzett, és ahogy mutattam neki, hogy igen, a fejemet egyszer lehajtván, mintha csak lepillantának a blúzomra, már mondta is a férfinak, hogy téved, épp fordítva, ő foglalkozik a matematikával néha hobbiból, és én festek, de a férfi csak állt tovább, az egyik karját a fejmagasságban lévő mélyhűtő tetejére téve, a lábát keresztbe vetve a másikon, és nyugodtan vizsgált tovább engem és Szttert is, ahogy pakoltuk a tálcára az újabb borokat, hogy anyának ne kelljen ugrálnia, hanem hadd legyen szép nyugodtan, és valahogy meg-

éreztem, hogy a férfi anya miatt jött ki, nem ránk kíváncsi, hanem anya lányaira, és amikor láttam, hogy hogy nézi Szttert, mint a kuttyák a földre tett labdát, amikor arra várnak, hogy valaki rúgja el nekik, akkor tudtam, hogy járt már anya lábai között, de Szttert sem bánná, mivel olyan, mint amilyen anya lehetett tizenhárom évesen, és Sztter rámosolygott, aztán, ahogy hirtelen megfordult, lecsúsztatta a válláról a kék blúzt, hogy a gömbölyű, barna vállá és a nyaka szinte súrolta a férfi száját, amikor a tálcát felkapva elindult a nappali felé.

– Nagy francok vagytok ti – mondta, vagy inkább morogta a férfi, és kihúzta a dugót a tokajis üvegből, amibe az mindig beleszorul, majd a kezembe nyomta, és leült az asztalhoz kint, mintha anyát várná, aki jött is nemsokára, hogy megnézzék a szendvicseket. Sztterrel nem lehetett beszélni arról, ami a napnál is világosabbnak tűnt; amikor éjjel egy körül elmentek a vendégek, és anya szélesre tárta az összes ablakot, hogy beengedje a januári éjjel tiszta, karcos levegőjét és kiengedje a cigarettafüstöt, aztán nekiállt mosogatni, a homlokát nekiszorítva a mosogató fölötti szekrénynek, hiába mutattam Sztternek, hogy a pasival valami van, csak nézett, aztán vállat vont. Nem hitte el.

Azon a nyáron, az utolsó olyan nyáron, amikor még gyerekek voltunk, már egyedül utaztunk Pécsre a másik nagyanyához. A peronon állva várt, kicsin és kövéren, és Sztterke odarohant hozzá, mintha még a nyakába tudna ugrani, aztán zavartan megállt. A télen egy fejjel túlnötte nagyanyát. Lassan mentem utána, és ahogy néztem őket messziről, megláttam azt a vörös feliratot a falon, hogy Beatrice, aztán elolvastam visszafelé, hogy ecirtaeb, végül ledobtam a zsákomat kettőjük mellé, és átötöltem Sztterrel együtt nagyanyát.

Valaminek vége volt.

Aztán elindultunk a Kolozsvár utcán, Sztter és nagyanya elől, én meg utánuk, néztem az előttem lépkedő Sztter fenekét, amely majdnem szétrepesztette a farmerszoknyát. Ahogy haladt, húzta maga után a szagát, amely édes volt és fanyar, mint azé az arab datolyaszappané, amelyet Les hozott Irakból vagy Iránból legutóbb anyának. Amikor megláttuk a fagyaltost, mégis két oldalról ugrottunk rá nagyanyára, hogy minden úgy legyen, mint régen volt. Vagy hogy megpróbáljuk legalább. De a narancsfagyalt akkor, nyolcvannyalc nyarán édesebbnek tűnt, mint máskor, és Sztter talált benne egy narancshéj-darabot.

– De hát eddig ezt porból csinálták – mondta értetlenül, és megállt. Aztán megállt nagyanya is, mert Pécsen és Zágrábban, amikor valami fontosat akart valaki mondani a családból, mindig megállt, így volt, hogy háromnegyed órássá vált a vasútállomástól a házig a húszperces út.

– Sok minden változott – mondta nagyanya, és Sztter a sarkon kidobta a fagyaltját, amikor meg a házhoz értünk, megrázta a kilincset.

– Bezártad? – kérdezte hitetlenkedve nagyanyát, aki előkotorta a kulcsot valahonnan.

– Be – mondta nagyanya, és Sztter előrefutott a kertbe, és átölelte a barackfa derekát, mintha az megvédené attól, ami jön.

Húsz évvel később, amikor megláttam azt az elmosódott Beatrice feliratot a nagy piros betűkkel az egyik betonház falán, eszembe jutott az a pécsi délután, amikor ő a barackfát ölelte, aztán éjjel kiszökött, és rázta a duplára zárt kaput egy szál ócska férfiingben, amely alatt semmit sem viselt, és én néztem, ahogy áll az utcát megvilágító ócska lámpa sárgás fényében, mint a dédanyja, aki tizenöt évesen megesett, hogy aztán ezerkilencszáonyolc januárjában megszüljék nagyapa bátyját, egy halott csecsemőt. Hogy hogy maradt fenn a családban ez a történet, nem tudom, de hogy Szttert, aki minél idősebb volt, annál jobban hasonlított Grasselly Lilire, onnan egyre jobban féltette nagyapa, az biztos, úgyhogy akkor, tizenöt évesen nekem kellett lerónom az adósságát, talán mert ikrek vagyunk.

JÁZMIN

A jázminszappanos reggel volt az első puha reggel évek óta. Talán az illat miatt, amely be-
lengte mindkettőnk szobáját, talán, mert a szappangolyót mintha kókuszreszelékbe for-
gatták volna, kis forgácsokba, és jó volt fogni ezt a reszelős, tiszta szagú, tenyérbe simuló
kis vacakot, talán csak a pirkadat homályába bevilágító hó miatt, talán a régi, sárga pap-
lan miatt, amely alól, ha kidugtam a lábam, éreztem, ahogy húz a huzat a franciaerkély

alatt, talán mert hallottam Szttert a másik szobában, ahogy szuszog, ébredés előtti szuszogás volt ez már, aztán majd jön a nyújtózkodás; minden reggel hallottam a kettőnk szobája közé behúzott beépített szekrényen át, ahogy felébred, és számba veszi a tagjait, hogy megvan-e mindkét lába és mindkét keze, a füle meg a szeme, aztán kiegyenesíti a gerincét, csigolyáról csigolyára, mielőtt a meztelen telitalpát a krémszínű szőnyegpadlóhoz üti.

A szappant először el akartam dugni, becsomagolva a ruhák mögé, aztán, amikor felébredtem olyan korán, mégis kivettem a kabátzsebemből, és méregettem a tenyeremen, ott, ahol az étkezésszal sarkánál összefut az előszoba és a nappali, és jobbra anyáék csukott hálójára látni, balra meg Szter szobájára, amelynek üvegajtáját beborítja a mindenféle plakátragacs-maradék meg cédula, rajz és kitépelt reklám. Úgy néz ki az az ajtó, mintha egy grafikai műhely szemetese lenne, igaz, Szter egész szobája úgy néz ki, mintha műhely lenne, anya hiába könyörög és sivít minden pénteken, amikor takarít, Szter olyankor lehajta a fejét, és pimaszul néz, felfelé azzal a különös, se zöld, se sárga, se barna szemével, amit nagyapától örökölt, aztán elmegy itthonról, a hóna alatt a mappájával vagy a rollba tekert rajzlapokkal, amelyeket egy zsinóros csőben hurcol magával, úgy, hogy ha sasszézlik vagy ugrál a lépcsőn, csörögnek a csőben a középre csúsztatott ceruzák.

Ott álltam a kezemben a szappannal, és néztem a hajnali étkezőt és a konyhaablakon belátszó havat, néztem a karácsony előtti csöndet és szimatoltam a jázminszappanéval keveredő tisztaságszagot, ezt a klórból, friss, zsályás öblítőben áztatott, száradó ágyneműhuzat-szagból, bennragadt kalácsillatból és portalanságból összeszúrt lakászagot, amely anya keze nyomán kitarzott majdnem vasárnap estig, végig, míg hétvége volt, és hallottam anyát pihegni jobb felől, és apát halkán horkantani, aztán hallottam, ahogy Szter morog, és reccsenő csigolyákkal kinyújtja magát, és halkán felül, aztán hatig számol, számolja a kék foltokat a lába szárán. Hiába ígérte, hogy ott hagyja az edzést, ígérte nekem is, meg állítólag a műteremben is, a törött ujjak miatt, mert nem tudta fogni a ceruzát, de vissza-visszajárt, aztán abbahagyta két hétre megint, és kezdte előlről, mint a drogósok. A karate volt a droga.

– Ki akarom fárasztani magam – lihegte, amikor a futásból feljött reggelente, vagy az edzésről hazaesett este tízkor, és nem evett semmit napokig.

Az volt a legrosszabb. Nézni, ahogy koplal, és fekete karikák nőnek a színváltós szeme alá, míg eltűnnek az izmai is, amelyekért annyit dolgozott, már a betegsége előtt is, aztán a betegség után, újrakezdve az egészséget, míg rájött a nevevés, és elkezdte a saját húásával táplálni magát, mint a királyfi a griffet a mesében.

– Én kívágnám a combomból azt a darabot – mondta, amikor nagyanya mesélte azt a mesét, ültünk a nagy fotelben nagyanya két oldalán, és ahogy átnéztem rá, láttam, amilyen később lesz, láttam a szemében a hülyeséget, hogy tényleg kívágná a húsát, hogy neki ez nem mese, hogy képes lenne a hússal etetni a griffjét vagy a kuttyáját is akár, mégpedig azonnal, ahogy eszébe jut, mint ahogy képes feltámadni és éhen halni, vagy megtanulni oroszul, csak mert amikor mégsem halt meg abban a betegségben, egy orosz nő állt lázalmában a régi szobánk ajtaja előtt, aki valamit kérdezett tőle, valamit az Arbatról, még 1917 előtt.

Igaz, ismeri az álmok beszédét, és nem nagyon téved, máig ismeri, és máig nem téved.

– Álmodban nem tudsz hazudni magadnak – mondta mindig, ha köré gyűltek, és hülyeségeket meséltek neki, és még azt is meg tudta mondani, hogyha nem volt igazi az álom.

– Te nem tudsz portugál férfit álmodni – mondta Timinek nyitásból, nem sokkal azután, hogy visszajött az iskolába, mint egy csillogó tollú, de tört lábú fekete madár, aki alig tud felugrálni a lépcsőkön. Ott pihegett még a fordulóban, és fogta jobb kézzel a cirádás, kék korlátot, amikor Timi odament hozzá, mert elmondtam Krisztnának, aki elmondta neki, hogy Szter tud álmot fejteni.

– Hazudsz – mondta mérgesen, aztán ment tovább, otthagya a fordulóban Timit, aki mögött ott állt még néhány lány.

– Ez hülye – mondta akkor Timi, és felfújta a rágógumiját, míg billegett a sarkán, mint egy igazi kurva, de azt nem mondta, hogy nem hazudott. Nem is mondhatta volna, hiszen mindenki tudta, hogy kitalálta az egészséget, a portugál férfit, mindenki tudta, hogy Timi jószerével azt sem tudja, hol van Portugália, vagy ha igen, nem biztos benne, hogy

spanyolul beszélnek-e ott vagy nem, de ahogy Sztter ment fölfelé azon a lépcsőn, a vékony, fekete hátával, mégis olyan egyedül volt az igazmondásával, hogy beleszakadt a szívem.

– Miért nem mentél bele a játékba? – kérdeztem tőle, amikor átmásztunk a HÉV-vágányokon, és először megálltunk pihenni, hogy bírja hazáig azt a negyedórás utat, amely vele félórás volt akkoriban, amikor épp hogy meggyógyult.

– Hazudott – mondta felháborodva, és láttam, ahogy előnti a düh, a sziszegő mérreg, amitől zöld lesz a szeme, haragos zöld, vad zöld, világító zöld, olyan, mint a tenger Dubrovniknál, gyerekkorunkban, és akkor tudtam, hogy jobban van. Amíg beteg volt, a szemét néztem minden reggel, amely, ahogy ment ki belőle az élet, minden reggel sötétebbnek tűnt. Hallottam éjjel, ahogy motoz, hallottam, ahogy visszafojtja a köhögést, és a szájában a vízzel fekszik, amelyből, akárhányszor köhögni kezdene, lenyel egy kortyot, aztán beleköhög egy-egy rohamnál a vizet a paplanba, végighallgattam az egészet, mert abban a lakásban is csak egy beépített szekrény volt anyáék hálója meg a gyerekszoba között, a kilencediken. Anyáék arra az időre kiköltöztek a nappaliba, a kinyitható ágyra, nekem meg átadták az ő szobájukat, onnan hallgattam Szttert, ahogy küzd a lázzal, minden éjjel, míg végre elalszik, és csak akkor kezdtem bögni, míg elaludtam én is. Gyerekkorunkban is mindig én nyertem, mindig megnyertem a sírás idejét magamnak, az egyedül-lét idejét, mert én nem fárasztottam ki magam nappal.

Amikor végül átfordult egymáson Sztter élete és halála, azon az éjszakán egyáltalán nem aludtam. Addigra szinte fekete volt a szeme a nagy sebek között, amelyek az arcát is beborították, és az ínyét és a nyelvét és a torkát, olyan volt a szeme a láztól, mintha örült lenne, egy szétvert arcú örült, aki ugat és fuldoklik, aztán hány, és dobálja a fejét. Akkor is dobálta magát, halkán, hogy ne zavarjon, míg egyszer csak csönd lett, olyan némaság, amilyen csak üres lakásban tud lenni, amelyet hónapokra ott hagytak, amelyből kihaltak, vagy amilyen a januári éjszakán tud lenni a külvárosban, ahol laktunk.

Nem mehettem be hozzá, így a küszöbre ültem, mint ahogy ő ült a küszöbön, amikor anya fordult az életbe a halálból, ebben a családban ez így megy, két majdnemhalott öt éven belül, ültem a küszöbön, és hallgattam, ahogy mormol, értelmetlenül, és csikorog és suttog, aztán csattog, mintha alkudozna különös, indián nyelven valakivel, aztán teltek a percek és telt az éjszaka, és úgy sejtettem, hajnal lehet már, közel hajnal, amikor kiszakadt belőle az a nagy levegő, aztán hallottam, hogy feláll, motoz a lábával a szőnyegpadlón, és az ablakhoz megy. Akkor hirtelen nyugodt lettem, nem tudom, miért, és visszamentem anyáék ágyába, hogy aludjak egy órát iskola előtt. Lehet, két vagy három óra is volt, mert úgy ébredtem, mintha kialudtam volna magam, és amikor reggel benéztem Sztterhez, intett, hogy tűnjek el, mutatta a jelet, hogy takarodjak, ne sajnáljam, és mutatta Pécs-et, amiből sejtettem, hogy sárgabarackot kér, mert neki most mindegy, hogy november van. Talán fel sem fogja, csak mutogat a régi, közös nyelvünkön, amit még akkor találtunk ki, amikor kicsik voltunk, a kertben, a budai nagyanyáék házának kertjében, a diófán, hogy tudjunk beszélni, ha a felnőttek ott vannak, akkor is.

– Sztter marelicát kér – mondtam apának, ahogy kiléptem a konyhába, és apa felnézett, nézett valahová rám, mintha tőlem kérne tanácsot, hogy honnan vegyen sárgabarackot, amit mi marelicának hívunk nagyanya nyelvén. Így alakult, mert bizonyos szavakat Pécsről felhoztunk Pestre a bútorokkal meg dédanya csipkéivel meg könyveinek egy részével együtt. Felhoztuk például a gyümölcsneveket, a marelicát meg a breskvát meg a grozdicát meg felhoztuk, hogy dosta és hogy secko jedno, meg hogy cekaj és cekaj malo meg felhoztuk az ajvart és a padlizsánt, pontosabban: apa és Sztterke hozta fel, ők hoztak haza Zág-rárból is egy csomó szót, mi meg anyával rájuk hagytuk, hogy legyenek egy kicsit még horvátok, pécsi horvátok Pesten, mint nagyanya.

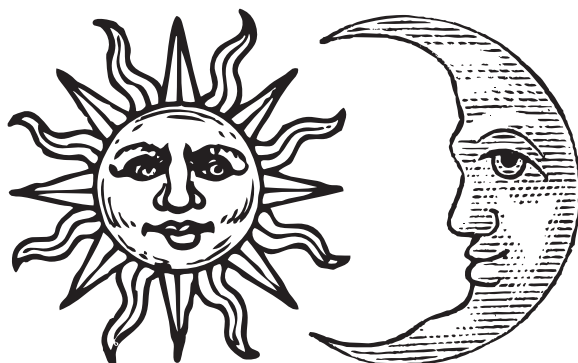
– Őszibarack van – mondta anya, és előkotorta a szekrény hátsó sorából a bontatlan, belül falapokkal leszorított celofános üvegnyi barackot, amit még a budai nagyanya tett el, és néztem anyát, hogy vajon tudja-e, hogy az éjjel majdnem meghalt az egyik lánya, aki nem őszibarackot, hanem sárgabarackot kíván, napfényízű marelicát. Pécs ízét akarja, a nyárét, az életét, a rohadt negyvenfokos délutánokét, amelyeken olyan elégedett volt, mintha az Isten neki fütene, az kell neki, az a cukros, nyelvészelen szétcsorduló ízű tömény fürtelem, a sárgabarack, amit úgy utálok, ő meg úgy szeret, és akkor úgy csináltam, mint-

ha iskolába mennék, csak előtte kivettem apa zsebéből egy ötvenest. Nem akartam eny-nyit, de nem volt kisebb, és ahogy bementem a közértbe, láttam, hogy laposan néznek az eladók, hogy mit keresek itt hétfőn délelőtt. Akkor rájuk mosolyogtam, és megkérdeztem, hogy merre van a sárgabarack-befőtt, és telepakoltam a kosarat. Szter aludt, amikor felértem, és elnéztem álmában a makacs pofáját, és gratuláltam neki, hogy nem dög-
lött meg, aztán elbőgtem magam egy kicsit, amikor belegondoltam, hogy anya itt hagyta így, mert nem mert tovább itthon maradni a beteg gyereke miatt, nehogy kirúgják, és Szter, mintha érezte volna, hogy nem vigyáznak rá tovább a fal másik oldalán, átfordult a halálból az életbe aznap éjjel. Apa ugyan otthon volt, apára volt bízva Szter, hogy ő fel-
ügyelje tovább, hátha rosszabbul lesz, vagy jobban, de apa becsukott ajtónál verte az író-
gépet, úgy, hogy azt sem hallotta, hogy hazajöttem. Akkor a konyhában kibontottam az egyik konzervet, és kikanalaztam egy üvegtálba, beletettem a kanalat, aztán odaloftam az ágya mellé, és mellétettem még két kinyitott dobozzal, hogy legyen neki elég, ha felébred, és elmentem az iskolába, ahol azt mondtam, hogy véradáson voltam, de anya táskájában maradt az igazolás, amitől csönd lett, mert aki nem ad vért, annak ilyenkor lelkiismeret-
furdalása lesz, és mindenféle rosszra gondol, ami megeshet vele.

Délutánra, amikor hazamentem megint, megette azt, ami az üvegtálban volt, és megint aludt, és ahogy beleszagoltam a szoba levegőjébe, éreztem, hogy eltűnt az a savanyú szag, a halál szaga, amilyen szaga a pécsi nagyapának is volt az utolsó egy évben, amikor némán át- meg átment a verandán egy-egy metszőollóval vagy fogóval a kezében, hogy megiga-
zítsa a sövényt vagy a kapu sarokvasát. Ő úgy tűnt el, amikor még kicsik voltunk, mint-
ha sohase lett volna ott, az arcát már nem is tudom, csak a szagát jegyeztem meg, mint-
ha emlékezmem kellene majd rá, és örültem, hogy Szter szobájának már csak simán be-
tegségszaga van.

Akkor, amikor ott álltam a kezemben azzal a jázminszappannal, amelynek illata betöl-
tötte a hajnalt, úgy döntöttem, hadd érezze meg, ha megérzi, odaadom előbb, hiszen bár-
mikor meghalhatunk, és mert Szter nem halt meg két évvel ezelőtt, tizenötévesen, azon az
éjszakán, végül is jár neki sok minden, ami a Timi-féléknek, akik nem tudják, hogy Por-
tugáliában milyen nyelven beszélnek, nem. ■ ■ ■

Péntek Orsolya: író, képzőművész, a kilencvenes évek vége óta publikál. 2002-ben jelent meg *Az őszön egy rótbarna komondor borongol* című verseskötete a Fekete Zongora Kiadónál. Folyóiratokban és napilapokban közölt novellasorozata után 2014-ben a Kalligramnál jelent meg *Az Andalúz lányai* című regénye. Várhatóan 2015 őszén jelenik meg *A magyar fotográfia története* című munkája a Lá-
tóhatár Kiadónál.